

TRIUNGHIUL ETIOPIA-ERITREEA-DJIBOUTI

Conf. univ. dr. Paul DUȚĂ
Institutul Diplomatic Român
București

Abstract: *This material demonstrates how Africa has become an area of paramount importance in the geopolitical world. The Horn of Africa has acquired a great geopolitical importance with the discovery of the way to India by Vasco da Gama in 1497 and colonization of Asia by European. In the Horn of Africa the conflict between Eritrea and Ethiopia is the central focus of instability in the region. The role played by Djibouti is crucial for the regional stability. A railway Djibouti-Addis Ababa was build to encourage trade development. The Djibouti-USA relations are focused on ensuring regional stability, based on a proactive position against terrorism.*

Keywords: Horn of Africa, Eritreea, Ethiopia, Djibouti, regional stability

Cornul Africii a dobândit importanță geopolitică o dată cu descoperirea drumului spre Indii de către Vasco da Gama, în 1497 și colonizarea Asiei de către europeni, porturile de pe ambele maluri ale golfului Aden, devenind escale obligatorii ale navigatorilor care aduceau mărfurile Orientului în țările europene¹.

Pe teritoriul de astăzi al Etiopiei a înflorit civilizația Axumite răspândită și în partea de nord a regiunii Amhara și regiunea Tigray precum și Platourile Înalte ale Eritreei. Populația acestor zone descinde din triburile semitice, având aceeași origine lingvistică - Ge'ez - și aceeași religie, creștinismul ortodox; Limba Tigray este vorbită atât în Eritreea și Gedar și în regiunea Tigray din Etiopia.

Proiectele coloniale ale puterilor europene au împărțit în mod arbitrar națiunile continentului în ”state cu părți din națiuni”, națiunile fiind divizate în două sau mai multe state vecine și membrii comunităților rezultate din diviziune reprezentând o parte substanțială din populațiile statelor arbitrar constituite; prin trasarea arbitrară a granițelor, mulți membrii ai unei națiuni pot deveni o minoritate înafara granițelor teritoriului unde se găsește cea mai mare parte a respectivei națiuni.²

Procesul de naștere al statelor post-coloniale în urma războaielor a întâmpinat o serie de provocări atât externe cât și interne; lipsa de consens, realizarea unei identități neclare sunt

¹ Construirea canalului Suez a reprezentat momentul transformării regiunii dintr-o rută maritimă eventuală într-una obligatorie, petrolul arab și revirimentul chinez sporindu-i importanța. La ora actuală, aproximativ 11% din petrolierele lumii tranzitează zona spre unitățile de rafinare europene sau asiatice. *Gulf of Aden*. http://en.Gulf_of_Aden. (accesat în 15 ianuarie, 2016).

² Bereket Habteselassie, *State, Religion and Ethno-Regional Politics*, 2010 <http://www.awate.com/portal/content/view/5509/5/>, (accesat în 15 ianuarie, 2016).

determinate de rădăcinile istorice, de urmele lăsate de perioada colonială și specificul luptei de eliberare.¹

În Cornul Africii conflictul dintre Eritreea și Etiopia este focarul central al instabilității în regiune, rezolvarea acestuia fiind cheia stingerii și celorlalte conflicte regionale.

Un motiv al impunerii de sancțiuni împotriva Eritreei este disputa de graniță cu Djibouti. Linia de graniță dintre cele două state este nedefinită clar; în 2008, o misiune a misiunii EPCD² sublinia că atâta vreme cât granița internațională nu este corect stabilită este dificil să stabilești temeinicia cererii vreunei părți, chiar dacă au existat unele încercări regionale de reglementare.³

Ciocnirile la granița Eritreea-Djibouti au conotații regionale și internaționale; atât Djibouti și Etiopia se bucură de sprijinul SUA și al Franței.⁴ Etiopia depinde de Djibouti pentru a ieși la ocean, depinzând de coridorul vital spre portul Djibouti la Marea Roșie, declarând că în cazul unui conflict între cele două state va interveni de partea Djibouti.⁵

În aprilie 2008, Eritreea ca răspuns la acuzațiile Djibouti că a fost încălcată granița de către trupele eritreene acuză interese externe regiunii că doresc destabilizarea regiunii. În fapt, trupele eritreene au fost comasate la graniță ca răspuns la posibila iminentă invazie etiopiană.⁶

În iunie 2008, ciocnirile de graniță dintre cele două state se soldează cu victime; se invocă faptul că un număr nedefinit de dezertori eritreeni au trecut în Djibouti, Eritreea cerând ultimativ să fie returnați și nefiind îndeplinit acest ultimatum, soldații eritrei au început atacul asupra teritoriului Djibouti.⁷

Rezoluția Consiliului de Securitate 1907 din 2009 este puternic contestată de Eritreea, acuzând influența SUA pentru sancțiuni nejustificate făcându-se aluzii la efectele intervenției americane în Somalia.⁸ În spațiul eritrean apar acuzații tot mai îngroșate pe linia că în ultimii 60 de ani o serie de acțiuni îndreptate împotriva lor din partea SUA și Marii Britanii; astfel, în prima etapă a fost federalizarea forțată a Etiopiei în folosul strategic al SUA.⁹

În etapa a doua, ONU deși responsabilă cu asigurarea integrității Etiopiei patronează federalizarea acestui stat;¹⁰ în etapa a treia în 2002, după cei 30 de ani de lupte pentru independență ai Etiopiei despre care nicio organizație internațională nu a făcut nici un gest de

¹ Gebrewahd Meressa Tsehaye, "Nation-building Challenges of the Post-Independence State of Eritrea and Its Regional Domino Effect," *Journal for the Study of Peace and Conflict*, 2012/2013, Wisconsin Institute of Peace and Conflict Studies, Stevens Point, pp. 21-36.

² European Parliament Committee on Development (EPCD).

³ În 1996, Djibouti reclamă la instanța sudaneză faptul că Eritreea a încorporat într-o mapă teritoriul Djibouti la care Eritreea răspunde că e o neînțelegere. Vezi Woodward P., *The Horn of Africa: Politics and International Relations*, London: I. B. Tauris, 2003, pp.14-23.

⁴ Franța are un acord cu Djibouti pentru o bază militară, acordând sprijin logistic și militar statului gazdă.

⁵ "Djibouti Asks World Help to Prevent Conflict with Eritrea", *Sudan Tribune*, May 7, 2008, p. 5.

⁶ European Parliament Committee on Development (EPCD), *Report of the Fact-Finding Mission of a Delegation of the Development Committee of the European Parliament to the Horn of Africa* (Eritrea, Djibouti, Ethiopia), 2008, p. 3.

⁷ Lyons R., "The Ethiopia-Eritrea Conflict and the Search for Peace in the Horn of Africa," *Review of African Political Economy*, 36 (120)/ 2009, pp. 167-80.

⁸ Ministry of Foreign Affairs of Ethiopia (MFA), *A Shameful Day for the United Nations*, Press Release, Asmara, December 23 2009. shaebia.org. (accesat în 25 ianuarie, 2016).

⁹ E-SMART, 2010, *UN/US Sanctions on Eritrea: Latest Chapter in a Long History of Injustices*. <http://www.eritrean-smart.org>. (accesat în 15 ianuarie, 2016).

¹⁰ Iyob R., *The Eritrean Struggle for Independence: Dominance, Resistance, Nationalism, 1941-1993*, Cambridge: Cambridge University Press, 1995, pp. 12-26.

stopare și împotriva rezoluțiilor Consiliului de Securitate se pronunță verdictul privind granița internațională.¹

Rezoluția Consiliului de Securitate 1907 este considerată de către eritreeni ca expresia cea mai elocventă a persecuției la care sunt supuși de către Occident prin afectarea gravă a suveranității sale ca formă de neocolonialism.

Refuzul implementării verdictului din 2002 privind granița internațională² este însoțit de creșterea sentimentelor antiamericane în rândul populației eritreene pe motivul preferării Etiopiei și căutare de sprijin din partea statelor considerate tradițional ostile SUA - Libia, Iran, China. SUA reacționează prin izolarea administrației eritreene.³ Deși oficialitățile americane au făcut demersuri pentru a deschide un dialog pe subiectul graniței internaționale, ostilitatea eritreană a blocat orice demers.⁴ Cu toate acestea, oficialii americani au recunoscut că decizia EEBC a fost eronată intenționând redeschiderea dosarului subliniind că este cauza majoră a disputelor teritoriale.⁵

Politica geostrategică a SUA a jucat un rol foarte distructiv în aplicarea verdictului EEBC. Pe de altă parte, sancțiunile impuse de Consiliul de Securitate îndreptate împotriva liderilor politici și militari, împotriva instituțiilor ce sprijină tacit rebelii din Somalia au fost suportate ca în toate cazurile de populație.⁶

Războiul Eritrea-Etiopia 1998-2000 încheiat prin Acordul de la Agiers din 2000 a dus la situație ”nici pace, nici război” între cele două state; Etiopia acuză în mod repetat că, Eritreea încearcă să o destabilizeze prin sprijinirea mișcărilor subversive de răsturnare a guvernului. Sancțiunile impuse Eritreei printre care și embargoul asupra armelor fac vulnerabilă în fața Etiopiei. Efectele sancțiunilor impuse Eritreei sunt devastatoare pentru populație, Etiopia ducând un război economic prin sancțiunile impuse de IGAD asupra resurselor minerale și transferului de bani din exterior spre cei de acasă.⁷

Efectele acestor sancțiuni asupra unității interne a Eritreei se observă prin apariția mișcărilor centrifuge din interior⁸ sau cu baza în Etiopia⁹ constituite pe baze etnice sau religioase. Adâncirea acestora poate produce colapsul statului deja expus unei agresiuni externe, replicarea scenariului somalez în Eritreea fiind de actualitate.

Sistemul sancționatoriu aplicat Eritreei, diplomația imprudentă a autorităților eritreene, situația politică internă nu scuză rolul factorilor externi care contribuie la adâncirea crizei mai

¹ Lauterpacht E., *Eritrea-Ethiopia Boundary Commission: Statement by the Commission*, Sir Elihu Lauterpacht CBE QC, *President of the Commission*, UNSC, 2006, Enclosure: *Special Report of the Secretary-General on Ethiopia and Eritrea*, S/2006/992.

² The April 2002 verdict of the Eritrea-Ethiopia Boundary Commission (EEBC) and the Permanent Court of Arbitration (PCA).

³ Connell D., "Eritrea and the United States: Towards a New US Policy," în Richard Reid, *Eritrea's External Relations: Understanding Its Regional Role and Foreign Policy*, Chatham House, London, 2009, pp. 131-49.

⁴ In August 2007, Assistant Secretary of State for African Affairs Jedayi Frazer had "suggested that Washington was 'looking into' whether Eritrea should be added to the state sponsor of terror list." Lyons R., "The Ethiopia-Eritrea Conflict and the Search for Peace in the Horn of Africa," *Review of African Political Economy*, 36 (120)/2009, p. 170.

⁵ Wolde mariam Y., and Y. Okbazghi., "War Clouds in the Horn of Africa," *Sudan Tribune*, November 12, 2007, p. 5.

⁶ Healy S., and M. Plaut, *Ethiopia and Eritrea: Allergic to Persuasion*, Africa Programme Briefing Paper, London: Chatham House, 2007, pp. 5-18.

⁷ Healy S., and M. Plaut, *op.cit.*, p. 43.

⁸ Democratic Movement for the Liberation of the Eritrean Kunama (DMLEK).

⁹ Red Sea Afar Democratic Organisation and the Eritrea Salvation Front.

ales prin prevalarea acuzațiilor politice concomitent cu ignorarea semnificației verdictului asupra graniței internaționale.¹

Punerea sub semnul întrebării a moralității și legalității sancțiunilor poate avea repercusiuni asupra instrumentului internațional al sancțiunii, mai ales că neutralitatea, obiectivitatea, efectivitatea se impune să aibă la bază principiile transparenței, predictibilității și cuantificării pentru a nu redeveni un instrument al neocolonialismului.

Sprijinul mai multor grupări radicale din Cornul Africii în apropierea localității eritreene Kiloma de către Eritreea îi aduce acestui stat riscul de fi calificat stat terorist. Această locație este folosită de statul eritrean ca bază de instruire a propriilor militari dar există o serie de declarații ale extremiștilor care arată că s-au instruit în această locație.²

În 2012, Eritreea este suspectată că ar fi instruit un grup de extremiști în Kiloma și i-a trimis pentru a planta o bombă în Addis Ababa în locația în care urma să se desfășoare o reuniune a Unității Africane. Teroriștii proveneau din cadrul organizației OLF³, o formațiune etiopiană de opoziție.

Un raport al Națiunilor Unite concluziona că OLF nu era capabilă să organizeze un atac împotriva Unității Africane fiind un steag fals, operațiunea fiind în responsabilitatea serviciilor de informații eritreene.⁴ Raportul este puternic contestat atât de OLF cât și de către Eritreea (trimite documente prin care se arată că în 2003, col. Germachew ofițer eritrean este dat afară din armată deoarece era și membru OLF iar în 2006 acesta declara că guvernul eritrean săvârșește atrocități împotriva poporului său).⁵

În spațiul Cornului Africii există mai multe organizații extremiste, cele mai multe dintre ele inactive. Atât al-Shabab (grup somalez afiliat statului islamic) cât și ONFL⁶ declară că luptă pentru drepturile grupului etnic etiopian poporul Ogaden și își fac simțită prezența prin acțiuni periodice. Sunt acuzații că Eritreea sprijină aceste grupuri dar alte grupuri extremiste din Djibouti, Eritreea și Etiopia.

Sunt informații referitoare la instruirea 600-1.000 militanți ONFL în Kiloma (2006), a unui grup de 300 de militanți ONFL în Kiloma (2008), militanți al-Shabab (2007, 2009), 200 de membri ai comunității Afar și somalezi în Kiloma (2009).⁷ Coroborat cu infiltrarea a 300 de tineri din comunitatea Afar în Djibouti, în 2009, conduși de FRUD⁸ sprijiniți de Eritreea, pun acest stat într-o lumină defavorabilă.

¹ "how double-dealing built a pariah state." Vezi Wrong M., "How Double-Dealing Built a Pariah State," *Financial Times*, August 3, 2011.

² "Militant factory - Eritrea charged with training insurgents," *Jane's Intelligence Review*, Volume: 24, Issue: 4, Jane's Information Group, Coulsdon, Apr 1, 2012, pp. 3-7.

³ Oromo Liberation Front (OLF).

⁴ UN Monitoring Group on Somalia and Eritrea.

⁵ Se sublinia că nu există probe prin care să se demonstreze că armamentul găsit nu posesia suspectilor nu provenea din cadrul lotului de arme livrat din România spre Eritreea.

⁶ Ogaden National Liberation Front (ONLF).

⁷ Cazărmile Kiloma sunt situate la 18 km de granița cu Djibouti (una navală - Halib Island, suspectată că găzduiește personal militar iranian și o alta terestră în sudul aeroportului cu o capacitate de 1.800 de militari cu posibilități de dublare a capacității) dotată cu aeroport cu o pistă de 3.200 de metri fără facilități de navigație. Informațiile și acuzațiile nu sunt susținute de probe. Vezi GoogleEarth, DigitalGlobe's WorldView-1 and WorldView-2 satellites. (accesat în 15 ianuarie, 2016).

⁸ Front for the Restoration of Unity and Democracy (Front pour la Restauration de l'Unité et de la Démocratie: FRUD).

Bazele militare străine din Djibouti

Apariția prezenței franceze (exploratorul Rochet d'Hehcourt 1839-42) este susținută de interesele în Marea Roșie, dezvoltate de deschiderea Canalului de Suez (1869) și mutarea capitalei de Obock la Djibouti (1892), declararea Somilandului Francez (1896). Se construiește o cale ferată Djibouti-Addis Ababa (1897-1917) care încurajează dezvoltarea comerțului.

Între 1930-1942, are loc invazia italiană urmate de ciocniri francezo-italiane iar un batalion din Djibouti participă la eliberarea Franței (1944).

În 1957, Franța reorganizează coloniile acordându-le o autogovernare lărgită.

În 1967, referendumul pentru a decide între independență sau să rămână în cadrul Republicii Franceze, se încheie cu 60% voturi în favoarea continuării asociației cu Franța cu denumirea ”Teritoriul francez Afars și Issas.”

În 1977, Djibouti își declară independența ca succesoare a Somilandului francez;¹ triburile Somali și Afar sunt primele comunități care adoptă ca religie islamul.

În 1991, sunt admise ca legale patru partide, din care trei vor avea reprezentanți în Adunarea Națională: RPP,² PRD,³ și PND.⁴

În noiembrie 1991, izbucnește un război civil între guvern și grupul rebel Afar, FRUD.⁵

În decembrie 1994, guvernul semnează un acord cu FRUD prin care se stinge războiul civil.

În mai 2001, se semnează acordul final de pace între guvern și FRUD.

La nivelul puterii politice, președintele este somalez Issa iar primul ministru este Afar; există sentimentul că grupul somalez Issa are o prea mare reprezentare la nivel politic.

Djibouti funcționează pe baza principiilor de drept civil francez, al practicii tradiționale dar și în cadrul legii islamice; populația este compusă din somalezii (tribul Issa majoritar, tribul Issaq minoritar și tribul Gadabursi), Afari (Danakils), etiopieni, arabi, francezi și italieni cu două religii principale (musulmani 94%, creștini 6%), cu 2 limbi oficiale (franceză și arabă) dar și cu vorbitori de somaleză și Afar.

Două treimi din populație locuiesc în capitală, fiind înregistrați și 15.000 de străini, cei mai numeroși fiind francezi (dintre care 3.000 sunt militari). Franța garantează integritatea teritorială a Djibouti împotriva invadatorilor străini, având încheiate acorduri de asistență militară și economică.

Stabilitatea Djibouti este foarte sensibilă la amenințările de securitate din Cornul Africii, respectiv din Somalia și Etiopia; în 1991, în jur de 100.000 de refugiați din Somalia și Etiopia, în 2000, în jur de 50.000 de refugiați din cauza secetei prelungite procesul de migrație continuând în următorii ani.

În 1996, IGAD⁶ își stabilește sediul în Djibouti promovând stabilitatea regională și acordarea de sprijin guvernului de tranziție din Somalia.⁷

¹ the French Territory of the Afars and Issas.

² Rassemblement Populaire Pour le Progres (People's Rally for Progress - RPP) singurul partid legal constituit din 1981.

³ Parti du Renouveau Democratique (The Party for Democratic Renewal - PRD).

⁴ Parti National Democratique (National Democratic Party - PND).

⁵ Front for the Restoration of Unity and Democracy (FRUD).

⁶ Intergovernmental Authority on Development (IGAD).

⁷ Somalia's Transitional Federal Government (TFG).

Rolul jucat de Djibouti pentru stabilitatea regională este crucial, Procesul Djibouti a asigurat reconcilierea somaleză (2008-2009), asigurarea pregătirii militare somaleze (2009), intermedierea convorbirilor între Etiopia și Eritreea (1998). Relațiile Djibouti-Eritreea sunt sub semnul ciocnirilor de graniță (2008).

Relațiile cordiale Djibouti-Etiopia sunt determinate de legăturile economice și tradițiile comerciale; implicarea militară a Etiopiei în Somalia (2007) a declanșat reacții critice la adresa Etiopiei din partea populației somaleză din Djibouti.

Relațiile Djibouti-SUA (2.200 de militari desfășurați în Camp Lemonnier) sunt axate pe asigurarea stabilitatea regională, pe poziții proactive împotriva terorismului. În plus, sunt prezente și U.S. USAID,¹ IBB² cu emisiuni în limba arabă prin Radio Sawa și VOA³ cu emisiuni pentru Somalia și Peninsula Arabică.

Războiul din Irak a demonstrat eficiența bazelor militare destinate forțelor speciale. O astfel de bază este situată în Djibouti. Dar micul stat african este satelit francez, prin urmare, amplasarea unei baze militare americane în vecinătate, pe teritoriul somalez ar fi soluția oportună de securizare a zonei, cu atât mai mult cu cât s-ar plasa aproape de o regiune extrem de fierbinte geopolitic, cum este cea din Orientul Mijlociu. De altfel, hotărârea SUA de a-și întări prezența în Africa s-a conturat încă din 2005, an în care administrația Bush a lansat programul „African Contingency Operations Training and Assistance” adresat Ugandei, Keniei, Senegalului, Ghanei, statului Malawi și Coastei de Fildeș⁴, prin care SUA beneficiază de facilitățile portuare și aeroportuare aparținând statelor respective. De altfel, SUA nu face decât să continue direcțiile geopolitice trasate de Mahan și Spykman, aplicând pas cu pas politica anaconda, de împresurare și ținerea sub control a țărmurilor africane.

Disoluția statului somalez a deschis calea activităților ilicite și a abuzurilor în care au fost implicați atât unii lideri locali cât și companii și organizații criminale internaționale.

Tsunamiul din 2004 a scos la iveală un fapt cutremurător. În apele somaleze, în anii ultimului deceniu al secolului trecut, au fost deversate bidoane conținând material radioactiv, deșeuri toxice și chimice, responsabile de apariția unui număr semnificativ de cazuri de malformații congenitale, cancere și boli degenerative în rândul localnicilor începând cu anii '90⁵.

Totodată, pescadoare de toate națiile au pescuit ilegal și fără restricții, vasele comerciale au deversat deșeuri de orice tip în apele somaleze, ducând la distrugerea ecosistemului acvatic, scăderea producției piscicole și condamnarea la foame a populației.

De aici și până la apariția fenomenelor de piraterie nu a fost decât un pas. Ivită inițial ca o formă de apărare împotriva vaselor care violau teritoriul maritim al statului, pirateria a devenit un fenomen social, cu largă acceptabilitate populară, sursă importantă de venit pentru clanurile care țin sub control arealele litorale.

Atât de frecventă a devenit pirateria încât golful Aden a primit numele de ”aleea piraților,” aceștia ajungând să intervină mai mult sau mai puțin voit în jocul geopolitic. Un

¹ U.S. Agency for International Development's (USAID).

² International Broadcasting Bureau (IBB).

³ Voice of America (VOA).

⁴ Africa Crisis Response Initiative, <http://www.globalsecurity.org/military/agency/dod/acri.htm>, (accesat în 15 ianuarie, 2016).

⁵ *Somalia's secret dumps of toxic waste washed ashore by tsunami*, Timesonline.co.uk (accesat în 15 ianuarie, 2016).

incident, petrecut în anul 2008, a făcut publice practici care, până atunci, cel puțin oficial, fuseseră catalogate drept speculații.

Pirații somalezi au capturat un cargou ucrainean care transporta 33 de tancuri americane destinate rebelilor din Darfour¹.

Acest fapt nu a făcut decât să confirme lupta pentru putere dintre SUA și China în privința estului Africii și să susțină cele afirmate mai sus în legătură cu importanța geostrategică a Somaliei.

Securitatea maritimă

Capul Horn reprezintă unul din cele mai importante puncte geopolitice și geostrategice ale globului. Țările din zonă sunt situate pe axa ce unește Africa cu Orientul Mijlociu. În cursul Războiului Rece, SUA și URSS și-au disputat supremația în regiune. În anii '70 și '80, Somalia a devenit cel mai important beneficiar al ajutorului american pentru Africa.²

Somalia, având o situație strategică în Cornul Africii, este condusă fără suportul unui guvern central încă din 1991. Sistemul social și modul de viață al oamenilor din Somalia sunt extrem de grav și constant deteriorate, mai ales de la începutul anului 2007. Milioane de somalezi depind astăzi de ajutorul umanitar, din care 80% este distribuit, pe mare, din Kenia. Porturile și țărmurile Somaliei sunt, de regulă, fără pază, iar acest lucru împreună cu desfășurarea de diverse activități ilegale a făcut să crească nesiguranța. De ani de zile nave de război străine au patrat în zonă și au ocupat arterele navigabile, dar lipsa de securitate maritimă are un impact negativ asupra dezvoltării economice, securității regionale și a stabilității din întreaga regiune.

Regiunea Cornul Africii nu are suficiente posibilități de alertă sau supraveghere a traficului maritim. De asemenea, forța maritimă locală nu are suficiență mobilitate, flexibilitate și putere de foc necesare impunerii unei dezvoltări durabile și de prevenire a actelor ilegale. La cele prezentate mai sus se adaugă și lipsa pazei de coastă, a unei agenții maritime civile, precum și faptul că nu există o agenție sau organism care să coordoneze problemele de securitate

Ca urmare a dezintegrării autorității guvernului din Somalia lipsa securității în Cornul Africii a devenit o problemă gravă.

Obiectivul piraților sunt banii, încărcătura navelor și răscumpărarea de la proprietarii navelor (fie pentru ei înșiși, fie pentru a finanța grupurile de miliție de la țărm). Datorită liniilor de coastă foarte întinse și lipsa de autoritate a guvernului somalez combaterea pirateriei este foarte dificilă. Este foarte greu a determina cine sunt pirații, atât timp cât grupurile angajate să lupte împotriva lor fac parte dintre aceeași tagmă.

Pirateria este factor sistemic destabilizator al comerțului internațional, mai ales în apele ce scaldă Cornul Africii, ca efect al problemelor economice, sociale și politice din Somalia.³

¹ *Pirații somalezi au stricat jocurile geopolitice din Africa de Est*, 08.10.2008, Ziarul Curentul, (accesat în 15 ianuarie, 2016).

² Intervenția americană din 1993 din Somalia, a fost documentată amănunțit, în special, de „*Philadelphia Inquirer*”. Momentul, a coincis cu descoperirea în Somalia a importante zăcăminte de petrol, gaze naturale și minereuri. Pe lângă poziția perfectă în zona Capului Horn, Somalia devenea astfel, una dintre țările cu potențiale resurse energetice.

³ Article 101 of the 1982 United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) defines piracy as, in part, "any illegal acts of violence or detention, or any act of depredation, committed for private ends by the crew or the passengers of a private ship or a private aircraft, and directed (i) on the high seas, against another ship or

La ora actuală, se poate vorbi de o colaborare extinsă împotriva piraților somalezi, împotriva a două provocări: riscul de a pierde vasele utilizate în acte de piraterie să facă să renunțe la aceste acțiuni și îmbunătățirea guvernării, stabilității și securității în spațiul fragmentat și instabil al Somaliei.¹

În 2009, raportul IMB² arăta cu din cele 406 de acte de piraterie, 217 au fost realizate de pirați somalezi, făcând Cornul Africii locul cel fierbinte al actelor de piraterie; atacurile au devenit mai sofisticate, mai violente și extinzându-se de la coastele Somaliei spre Golful Aden și Marea Roșie, strâmtoarea Bab el Mandeb și coastele Omanului.³

Pirații sunt organizați ca o formațiune militară armată iar liderii lor poartă titluri precum amiral, viceamiral, etc.⁴ Ei se autodenumesc, precum “Voluntarii Naționali ai Pazei de Coastă” (“National Volunteer Coast Guard”), un grup care atacă bărcile de mici dimensiuni și vasele de pescuit din Sudul Somaliei), în timp ce 4 dintre grupările majore sunt numite “Marina Somaleză” (“Somali Marines”).⁵

Djibouti, Ethiopia, Maldives, Madagascar, Seychelles, Yemen, Tanzania, Kenia și Somalia și-au exprimat sprijinul pentru stoparea fenomenului pirateriei, investigarea și pedepsirea piraților care operează de-a lungul coastelor Somaliei. Se consideră că, aportul acestor state este redus, soluția reprezentând-o forțele navale dar care să nu fie limitate la a prinde și elibera dat fiind faptul că nu au competența de a pedepsi.⁶

Unul dintre fronturile războiului SUA împotriva terorismului islamist internațional se află în Cornul Africii⁷ - Sudan, Eritreea, Djibouti, Etiopia, Somalia, Kenia. Miza geopolitică o constituie controlul asupra Mării Roșii și a Canalului Suez, iar lupta istorică se dă pentru sau împotriva extinderii în Africa de Est a terorismului islamist din Orientul Mijlociu.

A devenit un lucru obișnuit ca în Statele Unite discursul cu privire la Regiunea Cornul Africii să fie aproape confundat cu noțiunea de zonă deosebit de periculoasă, un fel de “hotspot” al terorismului. Unii analiști pretind că acesta se datorează stării de slăbiciune a statelor din zonă, care le face deosebit de susceptibile de terorism, și servesc drept zone de așteptare sau găzduire a bazelor teroriste. Alții aduc în prim plan teza care susține că extremiștii islamici sunt tolerați și încurajați în actele violente desfășurate în numele “jihadului”.⁸

De cele mai multe ori, când se vorbește de “resursele” se face referire la resursele naturale ale unui stat (petrol, diamante, lemn) și doar arareori de cele netangibile, cum este locația geostrategică și sprijinul investițional. În literatura de specialitate, existența resurselor

aircraft, or against persons or property on board such ship or aircraft; against (ii) a ship, aircraft, persons or property in a place outside the jurisdiction of any state.”

¹ U.S. Transportation Dept., *Economic Impact of Piracy in the Gulf of Aden on Global Trade*, Washington, D.C.: Maritime Administration, n.d., available at www.marad.dot.gov/. (accesat în 15 ianuarie, 2016).

² Biroul Internațional Maritim - International Maritime Bureau (IMB).

³ International Maritime Bureau, *Piracy and Armed Robbery against Ships: Annual Report, 1 January-31 December 2009* (London: International Chamber of Commerce Commercial Crime Services, 2010).

⁴ <http://www.nytimes.com/2006/07/03/world/africa/03somalia.html>. (accesat în 10 ianuarie, 2016).

⁵ Cel mai cunoscut grup de pirați este, probabil, “somali Marines” înființat în orașul Ceel Huur (cca 400 km nord de Mogadiscio). Acesta are în componență de 75-100 de membri iar dotarea cu arme include AK-47, mitraliere grele, mine antipersonal și lansatoare de rachete. http://www.forbes.com/home/business/2007/11/16/somalia-piracy-africa-biz-cx_1119oxford.html. (accesat în 15 ianuarie, 2016).

⁶ John J. Kruzal, *Admiral Urges Arming of Vessels to Combat Piracy*, American Forces Press Service, available at www.defense.gov/. (accesat în 15 ianuarie, 2016).

⁷ marcat de sărăcie și bântuit de conflicte cronice.

⁸ Paul Duță ș.a., *Africa – o țintă economică?* Tehno Media, Sibiu, 2009, pp. 317-342.

naturale din abundență transformă statele posesoare ale acestora în țintele unor fenomene grave: inegalități în redistribuirea veniturilor și costuri supuse inflației; economii bolnave; conducere autoritară și o guvernare slabă; războaie civile.¹

În anul 2005, este adoptată strategia Securității Maritime, o strategie de identificare a siguranței maritime, de apărare și facilitare a comerțului. Această strategie include și acordarea de ajutor statelor africane pentru a-și putea securiza granițele².

Reprezentanții guvernului Statelor Unite, a membrilor EUCOM (United States European Command), U.S. Naval Forces Europe și ACSS (Africa Center for Strategic Studies) împreună cu reprezentanții statelor africane inițiază o serie de dezbateri ministeriale ce au ca temă securitatea maritimă. Aceste dezbateri au drept scop final creșterea capacității de monitorizare a activităților ilicite și de aplicare a legilor maritime³. În apele din partea de est a Africii forțele din cadrul CJTF-HOA (Combined Joint Task Force – Horn of Africa) acționează împreună cu forțele coaliției CTF-150⁴ (Coalition Task Force 150) pentru asigurarea securității maritime pe rutele din apropiere de Golful Aden, Golful Oman, Marea Roșie și Oceanul Indian.

Program (ACOTA) / Global Peace Operations Initiative (GPOI). Anul 1996 este anul în care se lansează propunerea instituirii unei forțe de luptă care să fie prezentă în Africa sub numele de ACRF - African Crisis Response Force. Această unitate ar trebui să fie instruită și echipată prin cheltuiala SUA și a altor state.

ACOTA este un program ce acordă suport pentru operațiunile de pace și are în componență infanterie ușoară și grupuri tactice de mici dimensiuni. Un rol important în cadrul misiunii este de a oferi ajutor în antrenarea soldaților africani.

Țările europene au fost reticente în legătură cu această propunere și puțin timp mai târziu, s-a transformat în ACRI - African Crisis Response Initiative, un program destinat să ajute la creșterea capacităților militare a statelor africane pentru a putea participa la misiuni de menținere a păcii în zonă.

În anul 2004, ACOTA devine parte din GPOI. GPOI încearcă să intervină acolo unde forțele africane au o putere limitată și contribuie la operațiunile de menținere a păcii în zonă⁵.

Operația "Enduring Freedom - Horn of Africa". OEF-HOA⁶ este numele stabilit de către armata SUA operațiunilor de luptă împotriva terorismului în regiunea Cornul Africii și este parte componentă a programului Enduring Freedom la nivel mondial.

În 7 octombrie 2002, se constituie OEF HOA având ca teatru de operațiuni regiunea Cornul Africii și Golful Aden. Părțile implicate în această operațiune sunt, de o parte NATO⁷, forțe non-NATO⁸ și de cealaltă parte forțele uniunii islamice, Al Qaeda și pirații somalezi.

¹ Brass Jennifer N., *Djibouti's unusual resource curse*, *The Journal of Modern African Studies*, Volume: 46, Issue: 4, Dec 2008, Cambridge University Press, pp. 523-545.

² The White House, *The National Strategy for Maritime Security*, September 20, 2005, p. 5.

³ Congressional Research Service, *Africa Command: U.S. Strategic Interests and the Role of the U.S. Military in Africa*, March 2008, p. 9.

⁴ Statele implicate în coaliția CTF 150 sunt, Marea Britanie, Franța, Germania, Pakistan, SUA.

⁵ Potrivit Departamentului de stat american peste 60.000 de soldați din Benin, Botswana, Burkina Faso, Cote d'Ivoire, Etiopia, Gabon, Ghana, Kenia, Malawi, Mali, Mozambic, Namibia, Niger, Nigeria, Rwanda, Senegal, Africa de Sud, Tanzania, Uganda și Zambia au fost parte din programul ACOTA U.S. Department of State, *FY 2008 Performance Summary*, February 2008, pp. 5-11.

⁶ *Operation Enduring Freedom - Horn Of Africa*.

⁷ prin Belgia, Canada Franța, Germania, Italia, Olanda, Spania Turcia, Regatul Unit al Marii Britanii, Statele Unite.

⁸ Australia, Djibouti, Etiopia, Noua Zeelandă, Pakistan, Somalia, Rusia, Ucraina, China, Iran.

CTF 150 este înființată în 2001 ca adjunct al Operation Enduring Freedom, operațiune lansată de către Statele Unite, ca răspuns la atacurile din 11 septembrie. În prezent, Combined Task Force (CTF) 150 desfășoară operațiuni de securitate maritimă în Golful Aden, Golful Oman, Marea Arabiei, strâmtoarea Hormuz, Marea Roșie și Oceanul Indian.

Până la sfârșitul anului 2007, CTF 150 cuprinde forțele navale din Canada, Franța, Germania, Italia, Pakistan, Regatul Unit al Marii Britanii și Statele Unite, în timp ce națiunile care au participat includ Australia, Italia, Olanda, Noua Zeelandă, Portugalia, Spania, Turcia, Bahrain și Saudită Arabia¹.

Responsabilitățile operațiunii sunt monitorizarea, inspecția, și oprirea transportului maritim suspect², de a limita criminalitatea și pirateria maritimă, de a "sprijini operațiunile statelor din regiune în combaterea terorismului și pentru a asigura stabilitatea regională"³. Potrivit surselor oficiale, CTF 150 va menține prezența în regiunea Cornul Africii pentru o perioadă de timp nedeterminată.

Implicarea statelor europene în CTF 150⁴ este strâns legată de responsabilitățile acestora în NATO și UE.

CTF 150⁵ include operațiuni în partea de nord a Mării Arabiei pentru a sprijini OIF⁶ (Operation Iraqi Freedom) și, în Oceanul Indian, pentru a sprijini OEF-HOA.

Operațiunea Allied Provider este concepută a oferi escortă militară navelor ce fac parte din WFP și, în general, acționează în apele din jurul Somaliei. Principalul obiectiv al acestui program este descurajarea actelor de piraterie care continuă să amenințe regiunea.

Allied Provider este o operațiune temporară, care solicitată de Secretarul General al ONU, Ban Ki-Moon, la data de 25 septembrie 2008. NATO reprezintă suportul necesar în descurajarea actelor de piraterie și acționează conform rezoluțiilor Consiliului de Securitate 1814, 1816 și 1838 în cooperare cu UE și alți actori internaționali.⁷

¹ <http://www.cusnc.navy.mil/articles/2007/162.html>, (accesat în 15 februarie, 2016) și "Coalition Naval Force Secures Energy Assets," *Gulf Times*, 13 December 2007, CHINFO News Clips, 13 December 2007.

² "Coalition Naval Force Secures Energy Assets", *Gulf Times*, 13 December 2007, CHINFO News Clips, 13 December 2007.

³ "Piracy and Maritime Crime (Horn of Africa)", *UKMTO Dubai Briefing*, UK Maritime Trade Operations, 21 September 2006.

⁴ Înainte de evenimentele din 11 septembrie 2001 Task Force 150 a Marinei SUA a fost o formațiune din Forțele Navale SUA. După 11 septembrie a devenit o forță de patrulare în regiunea Cornul Africii. <http://www.cusnc.navy.mil/articles/2007/162.html>, (accesat în 15 februarie, 2016)

⁵ Țările care sunt prezente în operațiunea CTF 150 sunt următoarele: Canada, Danemarca, Franța, Germania, Pakistan (singura țară non NATO prezentă) Marea Britanie și SUA. Alte țări care au participat la misiune sunt: Australia, Italia, Olanda, Noua Zeelandă, Portugalia, Spania și Turcia. <http://www.cusnc.navy.mil/articles/2007/162.html>, (accesat în 15 februarie, 2016).

⁶ OIF - Operation Iraqi Freedom.

⁷ Reprezentanții NATO au convenit a răspunde pozitiv solicitării ONU, iar la data de 8 octombrie 2008, în timpul unei reuniuni informale de la Budapesta misiunea a devenit oficială. În urma acestei decizii planificarea luptei anti-piraterie a căzut în sarcina SNMG 2 (NATO Maritime Group 2). SNMG 2 a fost programat a efectua o serie de vizite în porturile din Golful Bahrain, Kuwait, Qatar și Emiratele Arabe Unite, în cadrul ICI (Istanbul Cooperation Initiative – Inițiativa de Cooperare de la Istanbul). Astfel SNMG 2 a început o tranzitare a Canalului Suez la data de 15 octombrie pentru a efectua ambele sarcini în același timp. Forțele coaliției sunt compuse din 3 nave ale SNMG 2, un distrugător italian, o fregată grecească și o fregată aparținând Marii Britanii. Alte 2 nave (un petrolier german și o fregată turcă) s-au alăturat forțelor internaționale. <http://www.cusnc.navy.mil/articles/2007/162.html>, (accesat în 15 februarie, 2016).

Djibouti este un mic și foarte tânăr stat¹ cu un rol de zonă tampon între vecinii săi și cu relief și o climă foarte neprietenoase. Poziția sa îi asigură câștiguri care compensează vicisitudinile, poartă la Marea Roșie pe ruta dintre Oceanul Indian și Marea Mediterană, ieșire la ocean pentru Etiopia stat fără ieșire la mare. Veniturile statului provin din taxele portuare, închirieri² și taxele feroviare

În prezent, pirateria este endemică în Cornul Africii regiune și există o nevoie evidentă de a reduce riscul transportului maritim. Statele cu un interes legitim în limitarea pirateriei ar trebui să sprijine și să mențină suficiente patrulare de coastă și în larg³.

IBM a avertizat că în cazul în care navele internaționale care operează în jurul Cornului Africii nu întreprind mai mult, de exemplu interceptarea și reținerea ambarcațiunilor suspecte de acte de piraterie, aceasta va continua⁴.

Djibouti are locație strategică pentru rutele maritime (60% din totalul comercial mondial) dintre Marea Roșie și Oceanul Indian, cu dotări pentru transportul trancontainerizat și cu facilitate navală franceză.

În portul Djibouti se află statul major Al forțelor UE incluse în misiunea Atalanta, locația contingentului japonez ambele structuri destinate combaterii pirateriei din apropierea coastelor somaleze.

Japonia are o strategie pe termen lung privind Djibouti în domeniile educației, apei și energiei pentru spori gradul de stabilitate în Cornul Africii și în zona Marea Roșie-Oceanul Indian, dată fiind importanța a poziției acestui stat.

Pentru Japonia securitatea transporturilor mai ales în aria de joncțiune între Europa și Asia, fac Djibouti un partener strategic, cooperarea cu forțele japoneze de auto-apărare⁵ pentru combaterea pirateriei pe lângă coastele somaleze fiind deosebit de importantă.⁶

O serie de rezoluții ale Consiliului de Securitate⁷ acordă autoritatea de a folosi ”toate mijloacele” împotriva pirateriei ”statelor cooperante” inclusiv intrarea pe teritoriul somalez.

Rădăcinile complexe ale pirateriei din Cornul Africii nu pot fi tratate cu o soluție militară, atât vreme cât sărăcia este generalizată în acest spațiu.⁸

Contracurarea pirateriei, o problemă în principal de securitate, solicită soluții echilibrate și în mai multe domenii corolare economiei, stabilității sociale și prosperității.

¹ Suprafață 23.200 km², cu populație între 430.000 și 840.000 (cu un număr foarte mare de refugiați din statele vecine aflate în conflict). Populația Afar concentrată mai ales în nord este nomadă practicând transumanța în spațiul Afar care se întinde și în Eritreea și Etiopia iar populația Issa este legată de spațiul somalez.

² 30-36 milioane USD/anual pentru chiria cazărni americane și 160 milioane USD pentru chiria bazei militare franceze.

³ Așa-numitele "blue-light" îndatoriri (sau sarcini de poliție maritimă) sunt, de obicei, plictisitoare, sarcini de rutină. De multe ori acestea se încadrează în sfera de diplomatie maritimă și poate fi chiar constrângere diplomatică, în special în cazul în care acestea implică acte internaționale de combatere a democrației, de depistare și prevenire a contrabandei și de contracurarea măsurilor de poluare a mării. M.H. Murfett, "Gunboat Diplomacy: Outmoded or Back in Vogue?" in A. Dorman and M.L. Smith (eds), *The Changing Face of Maritime Power*, Basingstoke, 1999, p. 87.

⁴ http://www.forbes.com/home/business/2007/11/16/somalia-piracy-africa-biz-cx_1119oxford.html. (accesat în 15 februarie, 2016).

⁵ Japan's Self-Defense Forces (SDF).

⁶ *Japan-Djibouti Summit Meeting*, African Press Organisation. Database of Press Releases Related to Africa, Dec 22, 2010, African Press Organization – APO.

⁷ UN Security Council resolutions 1816, 1838, 1846, 1851 - all containing authority to use "all necessary means" to counter piracy.

⁸ Stavridis James G; LeBron Richard E., "Taming the outlaw sea," *Naval War College Review*, Volume: 63, Issue: 4, 2010, pp. 73-83.

În orice caz, contracararea pirateriei nu poate fi realizată doar prin efortul unei singure națiuni în sensul asigurării siguranței și securității maritime, soluția fiind desfășurarea de operații internaționale.¹

Unipolaritatea sistemului internațional post Război Rece a început să fie din ce în ce mai pusă la încercare de mari puteri precum China, Federația Rusă, de UE sau chiar de India sau Brazilia.

În acest context, prin poziționare geostrategică, suprafață, rezerve sub și supraterane și gradul de exploatare al acestora, caracteristici climatice, de sol și de relief, cât și sub aspect demografic, Africa a devenit un spațiu de importanță capitală în geopolitica mondială, aspect sesizat de China încă de acum 20 de ani.

Prin urmare, miza întregului joc geopolitic global este reprezentată de prezervarea rolului de hegemon mondial de către SUA ceea ce implică, la nivelul continentului african, blocarea extinderii influenței chineze - strâns legată de zăcămintele de hidrocarburi și minereuri din estul Africii², limitarea acțiunilor Franței, Rusiei și chiar ale Indiei precum și de stoparea *wahhabismului* saudit care a găsit un teren fertil într-o zonă atât de conflictuală precum este cornul Africii.³

Bibliografie:

1. Bereket Habteselassie, *State, Religion and Ethno-Regional Politics*, 2010 <http://www.awate.com/portal/content/view/5509/5/> (accesat în 15 ianuarie, 2016).
2. Brass Jennifer N., "Djibouti's unusual resource curse," *The Journal of Modern African Studies*, Volume: 46, Issue: 4, Dec 2008, Cambridge University Press.
3. Connell D., "Eritrea and the United States: Towards a New US Policy," în Richard Reid, *Eritrea's External Relations: Understanding Its Regional Role and Foreign Policy*, Chatham House, London, 2009, pp. 131-49.
4. "Djibouti Asks World Help to Prevent Conflict with Eritrea", *Sudan Tribune*, May 7, 2008.
5. Paul Duță ș.a., *Africa – o țintă economică?* Tehno Media, Sibiu, 2009.
6. European Parliament Committee on Development (EPCD), *Report of the Fact-Finding Mission of a Delegation of the Development Committee of the European Parliament to the Horn of Africa* (Eritrea, Djibouti, Ethiopia), 2008.
7. "Eritrean Rebels Claim Killing 25 Military Officers", *Sudan Tribune*, January 3, 2010.
8. "Ethiopia Orders 200 Ukrainian Tanks Worth \$100 Million", *Sudan Tribune*, July 10, 2011.
9. E-SMART, 2010, *UN/US Sanctions on Eritrea: Latest Chapter in a Long History of Injustices*. <http://www.eritrean-smart.org>. (accesat în 15 februarie, 2016).

¹ E.g. NATO's Operation OCEAN SHIELD, the EU's Operation ATALANTA, and Combined Task Force 151. <http://www.cusnc.navy.mil/articles/2007/162.html>, (accesat în 15 februarie, 2016).

² Sudan, Somalia, R.D. Congo, Ciad. Vezi Cora M., *Hu Jintao, într-un nou „turneu strategic” în Africa*, Curierul Național, 16.02.2009. (accesat în 15 februarie, 2016).

³ Paul Duță ș.a., *Africa – o țintă economică?* Tehno Media, Sibiu, 2009, pp. 317-342.

10. Gebrewahd, Meressa Tsehay, "Nation-building Challenges of the Post-Independence State of Eritrea and Its Regional Domino Effect," *Journal for the Study of Peace and Conflict*, 2012/2013, Wisconsin Institute of Peace and Conflict Studies, Stevens Point.
 11. Healy S., and M. Plaut, *Ethiopia and Eritrea: Allergic to Persuasion*, Africa Programme Briefing Paper, London: Chatham House, 2007.
 12. Iyob R., *The Eritrean Struggle for Independence: Dominance, Resistance, Nationalism, 1941-1993*, Cambridge: Cambridge University Press, 1995.
 13. *Japan-Djibouti Summit Meeting*, African Press Organisation. Database of Press Releases Related to Africa, Dec 22, 2010, African Press Organization – APO.
 14. John J. Kruzal, *Admiral Urges Arming of Vessels to Combat Piracy*, American Forces Press Service, available at www.defense.gov/. (accesat în 15 februarie, 2016).
- Lauterpacht E., *Eritrea-Ethiopia Boundary Commission: Statement by the Commission, Sir Elihu Lauterpacht CBE QC, President of the Commission*, UNSC.